

4/2020

Časopis Domova pro seniory Havlíčkův Brod

příspěvkové organizace Kraje Vysočina

Husova A

Husova B

Břevnice

ŠTĚDRÝ DEN

Karel Jaromír Erben

*Tma jako v hrobě, mráz v okna duje,
v světnici teplo u kamen;
v krbu se svítí, stará podřimuje,
děvčata předou měkký len.*

*„Toč se a vrč, můj kolovrátku,
ejhle adventu již nakrátko
a blízko, blizoučko Štědrý den!*

*Mílotě děvčeti přísti, mílo
za smutných zimních večerů;
neb nebude darmo její dílo,
tu pevnou chová důvěru.*

*I přijde mládenec za pilnou pannou,
řekne: Pojd' za mne, dívko má,
budiž ty mi ženkou milovanou,
věrným ti mužem budu já.*

*Já tobě mužem, ty mně ženkou,
dej ruku, děvče rozmilé!
A dívka, co předla přízi tenkou,
svatební šije košile.*

*Toč se a vrč, můj kolovrátku,
však jest adventu již nakrátko
a přede dveřmi Štědrý den!“*

Vážení přátelé!

Na podzim se pandemie koronaviru rozběhla v naší republice opravdu naplno, a přestože jsme se velmi snažili provádět všechna možná bezpečnostní opatření, tak nakonec i naše zařízení na Husově ulici se nákaze nevyhnulo a postupně jím procházejí všechna oddělení.

Onemocnění je to vážné, u někoho sice probíhá v lehčí formě, ale u někoho se projeví velkými příznaky a obtížemi. A to jak u klientů, tak i u personálu, který pak často zůstává v dlouhodobé pracovní neschopnosti. Protože jsme s touto situací po jarní zkušenosti tak trochu počítali, tak hned při prvních známkách výskytu nákazy jsme požádali o pomoc studenty středních i vysokých škol, kterým byla omezena školní docházka. Díky nouzovému stavu k nám mohli studenti v podstatě ihned nastoupit, nejvíce jich přišlo ze zdejší střední zdravotní školy, a při následujícím velkém výpadku personálu nám pomohli překlenout nejkritičtější dny. Velmi jim za to všem děkujeme. A děkujeme i dalším dobrovolníkům, kteří se nám přihlásili a pomohli v obtížné době.

Byli jsme rádi, že nouzový stav byl prodloužen, protože situace s nákazou se z jednoho oddělení pomalu přesunuje do oddělení dalších a personální výpomoc bude určitě potřeba i nadále.

Velmi doufáme, že se nám situaci podaří zvládnout a po uzdravení celé budovy budeme moci uvolnit režim pro návštěvy i pro volný pohyb našich obyvatel.

Pokud možno klidný advent a následující vánoční svátky přeje klientům i zaměstnancům

Hana Hlaváčková

Aktuality z našich domovů

Husova - budova B

DZR 3.patro

Letošní konec léta a podzim jsme strávili jinak než jiné roky. Kvůli pandemii

Coronaviru jsme se museli izolovat od vnějšího světa, nemohli jsme se tolik stýkat s blízkými ani pořádat kulturní akce. Snažili jsme se tedy zabavit různými aktivitami.

Hodně jsme vzpomínali na mladá léta, cvičili nejen tělo ale i paměť a četli si poučné i veselé příběhy. Za hezkého počasí jsme se často šli projít do zahrady. Většinou jsme se po krátké procházce

posadili ke stolečkům na terase a dali si v místním bufetu něco dobrého. Pak jsme si povídali nebo četli krátké povídky.

- Příjemný čas jsme také trávili na terasách. Terasu zkrášlila a zútulnila hezká kytice lučních květů. U dobré kávy s něčím sladkým k zakousnutí nám odpoledne rychle uteklo.

- Také jsme pekli z listového těsta – nejprve štrúdl, a aby byla změna, tak podruhé jsme upekli slané pečivo - šneky. Těsto jsme pokapali kečupem, naplnili salámem, dvěma

druhy sýra a okořenili provensálskými bylinkami. Nakonec jsme těsto srolovali a nakrájeli na kolečka, která jsme potřeli vajíčkem. Do zlatova upečení šneci krásně provoněli domácnosti a moc jsme si na nich pochutnali.

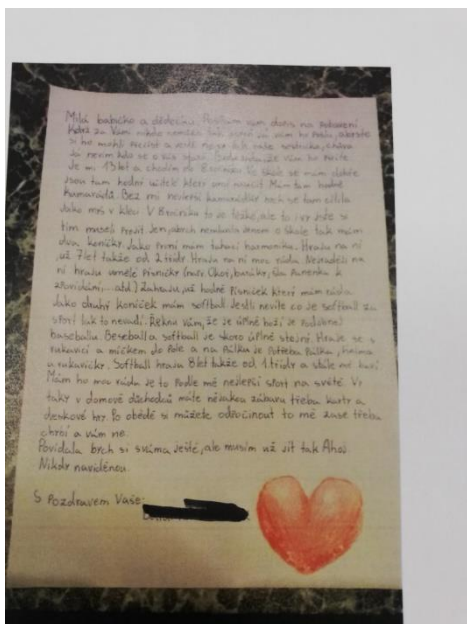
- Na konci teplého léta jsme poseděli v altánu a osvěžili se lahodnou zmrzlinou.

- Na podzim jsme z různých přírodnin vyrobili řetězy a ozdobili jsme jimi jednotlivé domácnosti.

DZR 1. a 2.patro

Podzim a s ní doba nemoci Covidu. Všichni se bojíme a přejeme si, abychom byli zdraví. Všichni psychicky strádáme, nemůžou za námi naši blízcí, jsou zakázány návštěvy. Sestřičky se velmi snaží, aby nám zpříjemnily pobyt zde v Domově.

Pokud bylo hezky, prošli jsme se po zahradě Domova. Teď aspoň chodíme na dobroty do bufetu. Nemáme náladu na cvičení, ale rádi si poslechneme dobrou knihu nebo zahrajeme společenské hry. Vždy nás pohladí laskavé slovo paní pečovatelky. Jsme rádi za společné vaření či pečení.

Naše aktivizační Eva nám zprostředkovala pomyslný most mezi dobrovolníky z Fokusu Vysočina a námi klienty. Dobrovolníci, děti, žáci nám zaslali dopisy, výkresy, fotografie. Vše jsme pečlivě prohlédli, přečetli. Dopisy nám psali žáci 8.třídy Základní školy Štáflova, té školy, ze

které za námi docházeli studenti se svou prezentací o České republice nebo si přišli zahrát různé hry či nás doprovodit ven do parku. Dokonce v některých dopisech děti píšou, že už se těší, až budou moci za námi přijít.

A teď se rádi s vámi podělíme o některé útržky dopisů, abyste si udělali představu, co děti psaly.

- *Dobrý den
Jmenuji se .... a chtěl bych vám pomoci překonat tuto nelehkou dobu. Chtěl bych se vás zeptat, jak tuto nelehkou dobu zvládáte? Já chodím do osmé třídy a školu musím dělat z domova a zároveň jsem hokejista, takže s tréninky to je taky velice těžké. V době karantény vlastně dělám jenom školu a připravuji se na další část sezóny, aktuálně jsme druzí ve skupině a už se nemůžu dočkat, až budu v hokeji pokračovat..... Tak a na závěr vám popřeji hlavně hodně zdraví, a aby už to skončilo.*
- *... doufám, že tato těžká doba brzy skončí a budeme moci všichni zase chodit ven bez roušek, které jsou na nošení a dýchání nepříjemné..*
- *... hlavně jezte hodně ovoce, protože to je v dnešní době potřeba ..*

A teď naše odpověď naši mladým přátelům, celé znění / přání klientů/...

Milé děti, žáci a žákyně, naši mladí přátelé,

moc vám děkujeme za vaše krásné a milé dopisy, které nám sestřička předala a přečetla. Potěšily nás a u některých jsme se i dobře bavili a i zasmáli.

V dnešní obtížné době, kdy nejsou povoleny návštěvy rodinných příslušníků, příbuzných a přátel, jste nám vy přinesli zprávy, jak teď žijete.

My se zde snažíme to obtížné období překonávat tak, že nám sestřičky zpříjemňují pobyt čtením knih od spisovatelky Javořické, o tom, jak se žilo dřív i za našich časů. Vyprávíme si o našem aktivním životě, kdy jsme chodili ještě do práce a starali se o rodinu. Rádi se koukáme v televizi na seriál Ulice nebo na Prostřeno. Některé z nás si čtou časopisy, abychom věděli, co se děje ve světě šoubyznysu a hlavně také nějaké ty drby, aby bylo o čem povídat. Ale nejenom koukáním na televizi je člověk živ, a proto hrajeme různé hry, rozpomínáme se na písničky a básničky, které jsme znali, a někdy nám to dá pořádně zabrat, abychom si vzpomněli. Rádi si také společně se sestřičkou upečeme dobrou buchtu nebo bramboráky (hm, to je dobrota).

Milí přátelé, přejeme Vám především dobré zdraví a hodně optimismu, abyste mohli pokračovat v přípravě na budoucí povolání a rozvíjet své sportovní a kulturní aktivity.

Z Domova pro seniory Vaši

A teď ještě jeden recept na výborné banánové piškoty:

Suroviny: 4 vejce, celý banán, 100 g špaldové mouky

Oddělte bílky od žloutků, vyšlehejte sníh. Žloutky smíchejte s rozmačkaným banánem, přidejte lžici vody. Vmíchejte mouku a na závěr vyšlehané bílky.

Na pečící papír dělejte z těsta pomocí lžičky malé hrudky. Pečeme dozlatova asi 12 minut při 175 stupních.

Břevnice

Natrhali a usušili jsme lipový květ. Lípa je dobrá v tomto podzimním období při nachlazení, ale také pro dobrou psychickou pohodu.

Ve středu 11. listopadu bylo svatého Martina a tak jsme podle tradice napekli svatomartinské rohlíčky.

Recept:

450g hladké mouky

250g másla

4 žloutky

150 ml smetany

2 lžice moučkového cukru

špetka soli

Rohlíčky jsme naplnili povidly, potřeli vejcem a pekli při teplotě 180 stupňů.

A protože je u nás v Břevnici letos zase hodně jablíček, krájíme je na plátky a sušíme křížaly.

Tato fotka je ze stříhání našeho pejska Bena. Protože se nemůže jezdit ke kadeřnici, ostříhala Bena Jana rovnou v Břevnici. Beník byl moc trpělivý a po ostříhání dostal dobrůtku.

Husova

Od září je otevřená nová Mateřská škola, která je součástí naší budovy. Kvůli současné situaci jsme zatím neměli možnost se s dětmi vidět, ale doufáme, že až se situace zlepší, potkáme se s dětičkami v zahradě, a třeba nám někdy přijdou zpříjemnit odpoledne hezkým vystoupením. Koncem listopadu přišli řemeslníci a po zahradě rozmístili různé prolézačky a houpačky. Tak snad se s dětmi potkáme na jaře v zahradě.

Z pera kazatele Aleše Kociána

Nákaza až na věky

Podařilo se někdy někomu z vás cestovat během podzimu nějakou zemí na jižní polokouli? Dnešní předvánoční zamyšlení pojednám trochu neobvykle a zavzpomínám s vámi na cestu po Jihoafrické republice před 12 lety, konkrétně na město Port Elizabeth. Byl jsem tam pouhých několik týdnů, u nás podzim a začínající zima, tam naopak jaro a začínající léto. Je to nezvyk, když kolem všechno kvete a voní, zatímco obchodníci mezi plavkami, slunečníky a letním zbožím už mají ve výkladech Santu Klause v kožichu s bambulí na čepici a další předvánoční propriety.

Při pobytu v JAR a každodenních povinnostech, spojených s přípravou jedné někdy i dvou přednášek denně, jsem měl to štěstí, že jsem mohl práci rozšířit o návštěvy v domovech u věřících nebo u jejich sousedů či příbuzných. Sám jsem si o to ostatně řekl. Většinou se jednalo o návštěvy u nemocných či jinak ztrápených.

Jednoho dne jsem byl opět pozván k vážněji nemocnému. Můj průvodce konstatoval, že ještě před pár lety, v době apartheidu, bych se na ta místa nikdy nedostal. Nehledě na mé průvodce bych skončil mrtvý někde v příkopu. Část města, ve které jsem pracoval, stála v chudší oblasti, ale byla tam zavedená elektřina a velká část domů byla zděných, tedy nebyly úplně z těch nejchudších. Pozemky tam mají obvykle pronajaté a velmi malé. Šesti – sedmi členná rodina mívá v průměru k dispozici dům o 3 místnostech v rozloze kolem 45-50 m².

Obrázky z mých návštěv se stále opakovaly. Dům bez vytápění, vchod přímo do jakéhosi obýváku, kolem domu houf dětí, co s prsty v ústech zírají na MULUNGU = bělocha. V sousední místnosti leží nemocný, přikrytý přikrývkami, obvykle s kulichem na hlavě kvůli chladu (na konci jara je venku mezi 19 - 23 stupni).

U lůžka, než se pomodlíme a než se přečte nějaký text z Bible, jsem se vždycky chtěl o nemocném něco dozvědět, ptal jsem se na vztah s Bohem, mluvili jsme o odpuštění, Boží milosti a přijetí, o nemoci i o touhách nemocného. Na návštěvě, o které s vámi chci mluvit, mi řekli, že ležící muž je doma na nemocenské už půl roku, je mu 36 let a jeho přáním je, aby se mohl vidět s dětmi. Má dvě, mladšímu je teprve 8 měsíců. Když jsem se ho zeptal, co mu je, řekl mi – „TB“. Mohl měřit tak 175 centimetrů, ale na váhu bych mu odhadnul tak 42 kilo, možná ani ne. Když jsem ho při přivítání vzal za rameno, byl kost a kůže. Pomodlili jsme se, pobavili se s jeho maminkou, kolem proběhla jeho

sestra, černošský albín... Bylo mi hloupé se s nemocným fotografovat jako se zvířátkem, ale sami mi to navrhli. Ukázal jsem mu foto na displeji, rozloučili jsme se a odcházíme. Venku jsem se svého průvodce zeptal: „Cože to má? TB, tuberkulózu?“ Benjamin, velmi milý starší černoš mi říká - "Má HIV, AIDS, jestli to chceš slyšet. Nevím proč, ale tihle nemocní se za svou nákazu stydí, i když to stejně všichni vědí... Mimochodem, jeho nejmladší syn se s AIDS narodil, ale to on ti už neřekl..."

Celý svět trpí pandemií nemoci Covid-19, nikdo z nás nic podobného nepamatuje. Milí přátelé, víte ale, že to není jediná současná pandemie? Že existuje ještě i jiná a škodlivější? Svět, a především Afrika trpí pandemií AIDS. Jihoafrická republika má největší počet nemocných na celém světě - 7,7 milionu z celkových 57 milionů obyvatel. Každý pátý občan v produktivním věku je nakažený virem HIV. Ta země sice pracuje na informovanosti obyvatel, průměrný věk dožití se za posledních 10 let zvedl z 58 na 63 let, (v ČR je to už 82 let), ale zkuste pracovat na prevenci, když prezident Mbeki do roku 2008 tvrdil, že HIV nezpůsobuje AIDS, zakazoval léky, nebo o nich tvrdil, že jsou jedem. V JAR ještě v roce 2016 sotva 5% obyvatel vědělo, co přesně nemoc způsobuje a jak se před tím chránit.

Ať už na severní či jižní polokouli, jsou před námi vánoční svátky, připomínka narození Ježíše Krista. Pro většinu lidí v naší zemi bude Ježíšek během Vánoc pouze Jezulátkem, chlapečkem, v jehož opravdovou existenci ani nevěří, jen znají Jeho jméno, vyslovují ho ve chvílích údivu automaticky, bez rozmyslu a přemítání o jeho hloubce. Mohu vás ale ujistit, že tento chlapec dospěl v muže. Miloval každého z nás dřív, než jsme si vůbec uvědomili Jeho existenci. Ještě za svého života, před smrtí na kříži, navštěvoval Ježíš nemocné a vléval do nich svou přítomností nový život. A dělá to dodnes, proměnil v nadějnější životy milionů obyvatel planety, má potěšení schované i pro vás.

Ten příběh si připomínáme každé Vánoce, ale obvykle projde jenom ušima, a aniž by naše tělo „nakazil“, zase z něj hladce vyjde ven, spolu se zpoteným čelem hospodyněk a miliony dobrot na stolech před televizními přijímači. Ovšem ten příběh nabízí věčný život.

Odpusťte mi mou upřímnost, ale s plným vědomím píši, že vám z celého srdce přeji, aby vás tentokrát vánoční příběh v tom nejlepší slova smyslu „nakazil“, a stejně jako mě před lety, aby vás hluboce a trvale poznamenal. A to „až na věky“.

Váš Aleš Kocián

kazatel církve adventistů na Havlíčkobrodsku
a kaplan ženské věznice ve Světlé nad Sázavou

Společenská rubrika září - listopad

Oslavili životní jubileum:

Magdaléna Miláčková (80 let)

Václav Jaroš (75 let)

Drahoslava Sováková (90 let)

Marie Pechová (90 let)

Jiřina Sýkorová (90 let)

Emílie Hrubá (90 let)

Marie Pešková (101)

V říjnu oslavila paní Marie Pešková krásné narozeniny. Ve věku 101 let je stále aktivní a účastní se společenského života v Domově a různých aktivit.

Přečtěte si...

Vánoce jsou křesťanské svátky narození Ježíše Krista. Hlavní svátek (Narození Páně čili Boží hod vánoční) připadá na 25. prosince. Předchází mu doba adventní, končící Štědrým dnem, jako příprava na vlastní svátek, následuje doba vánoční trvajících v římskokatolické církvi do neděle po 6. lednu, před druhým vatikánským koncilem do Hromnic 2. února, v jiných západních církvích do svátku Zjevení Páně (6. ledna).

K Vánocům se pojí množství lidových zvyků jako koleda, vánoční stromek, jesličky (betlém), vánoční dárky, které podle české tradice nosí Ježíšek, či vánoční cukroví. Ve 20. a 21. století se Vánoce v mnoha zemích chápou především jako svátky pokoje, rodiny a lásky a lidé je slaví v rodinách bez ohledu na náboženské vyznání. Slovo Vánoce pochází ze staroněmeckého wāhnachten (dnes Weihnachten), složeného z wīha- (světit) a Nacht (noc).

Vánoční zvyky, obyčeje a pověry

Koleda (z lat. calendae, první dny měsíce a roku) znamená v současnosti lidovou vánoční píseň. V koledách se však zachovaly stopy prastarého obyčeje obdarovávání. V mnoha lidských společnostech nebylo zdrojem osobní prestiže pouhé bohatství, nýbrž teprve štědrost. K veřejným projevům štědrosti vznikly různé slavnosti, jako indiánský potlač, melanéská kula a podle francouzského etnologa Marcela Mause patrně také koleda. Konala se v blízkosti zimního

slunovratu, v době největší nouze, kdy se zámožnější hospodáři mohli blýsknout štědrým obdarováním hladových. Ti se o to sami přihlásili, když obcházeli dům od domu a zpěvem doprovázeli rituál žebrání.

Řada koled vyjadřuje jisté sebevědomí koledníků, kteří sice mají hlad, ale poskytují bohatým příležitost, aby si před Kristem získali zásluhy pro věčnost. Od pozdního středověku nosili koledníci vyřezávané jesličky s figurkami pastýřů – dárců, k nimž se každý mohl při koledě připojit. Řada koled žádoucí dary výslovně připomíná a některé dokonce vyhrožují: „Jestliže nedáte / tedy uhlídáte / hrnce mísy rozbijeme / co v polici máte.“ „Kdo na Štědrý den nedá nikomu dar, do roka prý skončí v bídě“, popsal tento obyčej Jan z Holešova.

Věštění - věštilo se z rozkrojených jablek, pomocí svíček na míse s vodou nebo roztaveným olovem a pro věštecký výklad běžných událostí platila řada pranostik a pověrečných zásad.

Jesličky nebo také **betlém** je nejčastěji plastické zobrazení Ježíšova narození podle evangelií, doplněné a rozvinuté legendárními motivy. Může to být skupina osob (Marie, Josef a dítě Ježíš), častěji i s přístřeškem, s oslem a volkem. Výpravnější jesličky zobrazují i pastýře, kteří malému Ježíškovi přinášejí dary, případně i město Betlém, které tvoří pozadí scény. Od svátku Zjevení Páně mohou být zobrazení Tři králové i hvězda, která je do Betléma přivedla.

Vánoční hry i v kostelích se zmiňují ve Francii od 11. století, mši před živými jesličkami i se zvířaty sloužil František z Assisi roku 1223 a zvyk se rychle rozšířil po celé Evropě. Dřevěné vyřezávané betlémy se stavěly v kostelích a koledníci je nosili na koledu. Když byly v kostelích přechodně zakázány, lidé je stavěli doma a v některých krajích se rodinné betlémy pravidelně vystavují a také hodnotí. Od 19. století se betlémy s dřevěnými figurkami po domácku vyřezávaly v horských krajích a prodávaly na trzích a od roku 1860 se barevné papírové betlémy tiskly a vystřihovaly. V českých zemích byly oblíbené papírové jesličky Mikoláše Alše a později Josefa Lady.

Štědrý večer je odedávna považován za zvláštní dobu, kdy kouzla působí silněji a kdy je prý možné nahlédnout i do budoucnosti. Některé lidové zvyky, provozované v tento den, pocházejí snad ještě z předkřesťanské doby.

Benediktinský mnich Jan z Holešova popsal kolem roku 1400 sedm nejběžnějších českých lidových tradic, spojených se Štědrým večerem. Těmito **zvyky** byly: půst, pohoštění a almužna, vzájemné obdarování, příprava bílého pečiva v podobě klínu či pletence (patrně vánočka), krájení ovoce, chození na koledu a kladení slámy na podlahu. Mezi křesťanské vánoční obyčeje patří bdění (vigilie) a půst, předkřesťanského původu je zřejmě věštění.

Přinejmenším mezi večerí a půlnocí se hrály karty a kostky, aby hráči zjistili, jaké štěstí je čeká příští rok, jak jim půjde karta. Častým moderním zvykem je procházka před večerí. Někteří lidé při tom pouštějí vánočního kapra do řeky ve městě, což považují za jeho záchranu, podle odborníků to však pro kapra bývá rozsudek smrti.

Při zadělávání kynutého těsta měla hospodyně na zahradě rukama hladit ovocné stromy a volat: „*Stromečku, obrod', obrod'*“, aby byly plodné. O Štědrém večeru má mít hospodář kapsy otevřené, aby do nich napadalo štěstí, aby přišel k bohatství. Prát prádlo na Štědrý den přináší smůlu. A prádlo se rozhodně nesmí věšet, protože by se během roku mohl někdo oběsit. Zvykem bylo rozkrajovat ovoce, z něhož se věštilo zdraví či nemoc a smrt. Na Štědrý den se nesmějí čistit chlévy a stáje, pak by dobytek kulhal. Nesmí se zametat, aby z domu nebyli vymeteni duchové mrtvých, kteří v tyto dny přicházejí navštívit živé.

Po večerí se někde zapalovaly svíčky a pouštěly v lodičkách z ořechových skořápek do mísy s vodou. Rituálem bylo házení střevíce pro zjištění, zda se dívka další rok vyvdá, halekání z brázdy, třesení bezem nebo plotem a poslouchání, ze které strany štěká pes. Často je zmiňován zvyk položit pod talíř minci či šupinu z ryby, tento zvyk měl udržet peníze v rodině nebo je přinést. Součástí večere měly být luštěniny, nejčastěji lžíce vařené čočky, aby byla příští rok dobrá úroda a spousta peněz.

První zmínky o vzájemném obdarování se objevují již ve starověkém Římě. Nedílnou součástí Vánoc se však dárky staly až v 19. století. Bylo zvykem obdarovávat členy rodiny, ale i služebnictvo. Domácí chasa například dostávala ošacení nebo malou finanční částku na přilepšení k celoroční mzdě. Dárky se dávaly také žebrákům nebo tulákům bez domova, kteří v době křesťanských svátků zaklepali na dveře bohatších domácností. Na počátku 20. století, v dobách hospodářské prosperity, se pod vánočním stromkem vedle potřebných věcí stále častěji objevovaly drobnosti a hračky jen pro radost. V chudých letech mezi dárky byly i části oblečení.

Dárky jsou jedním z hlavních atributů moderních Vánoc. Vánoce jsou proto jedním z nejziskovějších období roku pro obchodníky a podniky po celém světě.

Velmi starou tradici mají dárky, které 6. prosince nosí **svatý Mikuláš**, biskup v Myře v Malé Asii na přelomu 3. a 4. století. Podle četných legend proslul svou štedrostí a svými dary vyřešil mnoho obtížných životních situací. Pro pravoslavné církve patří jako „divotvorce“ mezi nejvíce uctívané světce. Zobrazuje se v biskupském oděvu s mitrou na hlavě, s biskupskou berlou v pravé a se třemi jablky jako dary v levé ruce. Naděluje v předvečer svého svátku jablka, ořechy a sladkosti za okno nebo do krbu, ve Střední Evropě také chodí po domech v doprovodu anděla a čerta a vyptává se na chování dětí, které pak odměňuje drobnými dárky.

Santa Claus je v současnosti asi nejrozšířenější vánoční dárce. Je to postava amerického původu, která vznikla v polovině 19. století. Zobrazuje se jako veselý obtlouklý muž v červeném plášti, který jezdí na saních tažených soby.

Ježíšek (německy Christkind, Jézuska v maďarštině a Ježiško ve slovenštině) rozdává dárky v České republice a na Slovensku, v Rakousku, jižním Německu, Maďarsku, Lichtenštejnsku, Jižním Tyrolsku (severní Itálie), ve Švýcarsku a v dalších spíše katolických zemích.

Do **štědrovečerní večeře** se dodržoval půst a nesmělo se jíst maso. Jako polední jídlo se na Štědrý den podával kuba (také staročeský, černý kuba). Je to tradiční české jídlo, jehož základem jsou kroupy a houby, často nakládáné nebo sušené. 24. prosince se schází celá rodina na slavnostní večeři se speciálním postním jídlem, která je důležitou součástí oslav Vánoc. Při večeři jsou všichni svátečně oblečeni a jídelna je vyzdobena. Na stole může být ubrus s vánočním motivem a zapálené svíce. S jídlem se čeká, až bude shromážděna celá rodina. V některých rodinách se připravuje o talíř víc pro nečekanou návštěvu. Před večeří se všichni společně nahlas pomodlí nebo zpívají. K večeři, která v minulosti musela být postní, se podává ryba, obvykle kapr. Kapr jako postní a zároveň i chutné jídlo se velmi rozšířil ve městech 16. století, což byl jeden z podnětů pro vznik rožmberského rybníkářství. V 19. století se i v českých zemích uchytil způsob kuchyňské přípravy kapra, původem z Rakouska.

Tradiční večeře se skládá z rybí polévky, bramborového salátu s kaprem, který se připravuje jako obalovaný a osmažený. Z některých částí (hlava, jikry, mlíčí, vnitřnosti, kosti se zbytky masa) se dělá oblíbená chutná rybí polévka.

Již v rámci příprav na Štědrý den se v Česku peče vánoční cukroví, vánočka a štóla. Většina vánočního cukroví se připravuje ze směsi mouky, cukru, vajec, másla, kakaa, čokolády a různých druhů ořechů a kandovaného ovoce. Mezi typické patří cukroví z lineckého těsta, které je možné navíc ochutit strouhaným kokosem nebo kakaem. Typickými vůněmi jsou vanilka a rum, typickým kořením skořice. Vánočka je druh sladkého pleteného pečiva z kynutého těsta. Štóla je druh pečeného vánočního moučníku, má tvar podlouhlého bochníku a pochází z Německa (*der Stollen*). Uvnitř je zapečeno například sušené ovoce a ořechy a svrchu je štóla posypaná moučkovým cukrem. Na Štědrý den se pekly z „bílé mouky“ čerstvé koláče „pecáky“, „lopaťáky“ hruškové, zelné nebo jiné, makovníky, makové bábovky (buchty) a jablečný závin.

Betlémské světlo – je jednou z novodobých vánočních tradic. Světlo se každoročně zapaluje v Betlémě a pak putuje napříč Evropou. Do Česka betlémské světlo přichází z Vídně, kde je rakouští skauti předávají o 3. neděli adventní delegacím z celé Evropy. Pro české země je přebírají brněnští skauti a rozvážejí v sobotu před 4. nedělí adventní, takže je pak k dispozici v kostelích, na náměstích, vánočních trzích, v knihovnách apod.

Vánoční hvězda, pocházející z Mexika, je s Vánocei spojována od 19. století. Mezi populární vánoční dekorativní rostliny patří také cesmína, jmelí, červený amarylis, vánoční kaktus nebo Brambořík perský. Božena Němcová zmiňuje barborky, zvyk, že na svátek svaté Barbory (4. prosince) „huřízne si dívčí višňovou nebo křešňovou větvičku a nechá ji v teple rozkvést“.

Kadidlo a jeho levnější náhražky (purpura, františek) jsou aromatické látky a směsi, které pražením nebo pomalým hořením (bez plamenů) vytvářejí vonný kouř a používají se o Vánocích k provonění kostelů i příbytků.

Betlémská hvězda, zmiňovaná v Matoušově evangeliu, vyjadřuje nadlidský, kosmický význam Ježíšova narození. Jako kometu ji poprvé zobrazil italský malíř Giotto di Bondone (1267–1337) v roce 1304 na fresce Klanění, patrně inspirován úkazem Halleyovy komety v září 1301

Adventní věnec z jehličnatých větví se čtyřmi svíčkami, které se postupně zapalují, slouží k symbolickému odpočítávání čtyř týdnů adventu. Vznikl v polovině 20. století patrně v Německu. Tradiční barvy vánočních ozdob jsou červená, zelená a zlatá, trendy vánočních dekorací však podléhají módě.

Podobný účel má **adventní kalendář** z tuhého papíru s okénky, která slouží k odpočítávání dnů v Adventu a dětem ukazuje, jak daleko jsou ještě Vánoce.

Andělské zvonění je jednoduchá konstrukce, která nese kruhovou vrtuli se svislou osou. Staví se na kamna nebo na topné těleso, případně se pod ní zapálí svíčky. Proud teplého vzduchu vrtulku roztočí a kovové tyčinky, zavěšené po jejím obvodu, začnou zvonit na malé zvonky.

Prskavka je druh jednoduché zábavní pyrotechniky, která se věší na vánoční stromek jako ozdoba. Z hořící prskavky odletují drobné částičky kovu a tvoří dekorativní světelné hvězdičky.

Do Česka od poloviny 20. století pronikl ze sousední NDR **vánoční svícen** se sedmi svíčkami (často elektrickými), který se staví za okno.

Zdroj: Wikipedie

Zajímavosti

Černý Kuba - houbový Kuba se podává jako polední jídlo na Štědrý den. Je možné, že původ tohoto pokrmu sahá až do předkřesťanské doby, protože u starých Slovanů býval les a s ním houby v převeliké úctě. Že právě nerostou? Nevadí, mražené jsou skvělou záchranou v každém ročním období.

Český vánoční kapr - je součástí štědrovečerního menu již od počátku 19. století. Tehdy se dělávala úprava na černo, tedy kapr ve sladké omáčce s ořechy, perníkem a švestkami. Smažený se poprvé objevil v kuchařce M.D.Rettigové v roce 1924. Maso z českých kaprů má vysokou nutriční hodnotu a báječnou chuť.

Anketa

Anketní otázka z minulého čísla: **Jak trávíte svůj volný čas? Co byste přivítali anebo naopak oželeli?**

- sleduji televizi a čtu
- rádi přivítáme sestřičku na aktivizaci, pak máme dobrou náladu
- sleduji zprávy, volám si s rodinou

Nová anketní otázka: Co byste si přáli, aby se v nastávajícím roce 2021 změnilo?

Vaše odpovědi na anketní otázku: můžete napsat anonymně a vhodit do schránky na stížnosti, nebo sdělit aktivizačním pracovnícím.

Vydává:

Adresa sídla: Domov pro seniory Havlíčkův Brod, Husova 2119, 580 01 Havlíčkův Brod

Redakční rada: Hana Hlaváčková, Petra Trefilová, Hana Kubátová, Eva Hedbávná,

Zpracovala: Hana Kubátová

Vydáno dne: 1. 12. 2020

Uzávěrka příštího čísla: 20. 1. 2021

Kontakt a náměty do příštího čísla: e.hedbavna@ddhb.cz